omninò iudicium. Nunciavit qui valens, quòd Ieſus eſſet, qui fecerat eum ſanum. Unde cognovit & ita eſſe, vel inimicis nunciavit? Tringinta & octo annis in infirmitate iacuerat: languor uſque in profunda cordis radices miſerat; quin ſenſus & motus ullam haberet facultatem, ut per ſe poſſet ſolicitare ſalutem: nunciatque ſolùm Ieſum fuiſſe medicum, qui fecerat eum ſanum; quippe tantùm Ieſus illum poterat educere, à conſuetudinis pravæ tam longæva infirmitate.

21 In hoccine propoſitum (illis qui repleti invidiâ, quaſi crimina, eius inſimulabant miracula) dixit interpellatus Salvator: *Unum opus feci, & omnes miramini.* Elucet Phariſæi malignitas, unde debebat exoriri honoris claritas: igitur in dedecus ſpargebant ut crimen; quod vel in ipſis conciliabat inſignem admirationem. *Unum opus feci*: alia fecit, ſed hoc tantùm Salvatoris opus. Habebat contra ſe beneficium ſanitatis, vires validiſsimas inolitæ conſuetudinis. Fovebat patiens diuturnam crudelem infirmitatem, ſine ullo exitu cogitabili, niſi in mortem: & ſic iacentem eripere, ut ſalus perfecta ſit; eſt unicum opus Dei. Maximum utique, quod Chriſtus fecit in corpore, cæterùm ultrà quod fecit in ſalutem deſperatam animæ; & præ nimia charitate, cum defletis eius amor facit quotidie, educens illos à conſuetudine inveteratà peccandi: unumque opus dicitur, quod homo mirari debet, & non miratur; quoniam peccatorem liberare à languore conſuetudinis, opus unicum & maximum Salvatoris.

Ubi dudùm. *Miracula accuſantur quaſi crimina.*

Ut à conſuetudine prava liberetur ecr, opus ſingulare Dei.

22 Patuit in energumeno præfato ſine ſenſibus, quem à dæmone liberavit Ieſus Chriſtus. Tradiderat pater diſcipulis liberandum; cæterùm fruſtratum votum. Salvator tunc apparuit, & turba obſtupuit. *Confeſtim omnis populus videns. Ieſum, ſtupefactus eſt, & expaverunt.* De quo ſtupor, ſi ex eius adventu favor? Ut eluceat ex commodo, quanta felicitas ex eius adventu. Dum abſens, hominem torquebat dæmon; qui in eum habebat propter crimina dominium. Apparuit, mancipatum à tyrannide eripuit: illumque videns, populus omnis expavit; quippequàm ni veniret de cœlis in infirma orbis, homo maneret in poteſtate dæmonis. *Populus videns Ieſum, ſtupefactus eſt.* Ad quæ mirificè operatus eſt Chriſtus, non eſt in ſenſibus ſenſus: eſt exceſſus illuminatæ mentis, quicquid intelligit virtute illuminationis; & dum Salvator viſus, qui videt hæret attonitus; quoniam tantùm dicitur ſtupore, hominem in ſalutem, atque libertatem reſtituere, qui tot ſæculis iacuerat ſub poteſtate Satanæ. *Cavendum ergo ideo malum deſiderium; quia mors ſecus introitum delectationis porta eſt*: infit & nobis N. glorioſus Doctor Theodidactus Benedictus, *Regul. Sanct.* cap. 7. grad. 1. Catenas efformat conſuetudo, ex pravo voluptatis deſiderio, contracto tenaci morbo; qui continuò vocat inſidiantem mortem, vel rigidæ pœnitentiæ medicamen: quod quidem cùm difficillimum ſit; ad ſalutem neceſſarium opus Dei. Catullus, *Carm.* 75. à v. 11.

Marc. 9. 14. *Incarnatio Dei Filij, quanti momenti!*

S Bened

Difficultas eradicationis conſuetudinis.

Quid te animo affirmas, teque iſtinc uſque reducis.
Et Dijs invitis, appetis eſſe miſer?
Difficile eſt, longũ ſubitò deponere amorẽ:
Difficile eſt: nihilum, qua lubet, efficias.
O Dij! ſi veſtrum eſt miſereri, aut ſi quibus unquàm,
Extremà iam ipſa in morte tuliſtis opẽ;
Me miſerum aſpicite: ut vitam puriter agam.
Eripite hanc peſtem, perniciẽque mihi.
Ipſe valere opto, & tetrum hunc deponere morbum.

Catull.

DIDASCALIA V.

Validius in hoſtes animæ, Sacramentum Euchariſtiæ.

1 INTER Ethnicorum ſuperſtitiones adoratione Numinum, erat etiam cultus infelicitatum; modò uſurpatus à peccatoribus, quibus amabilis vitiorum publica ſervitus: etenim ita illos falſæ deliciæ permulcent; ut quas patiuntur vexationes adorent.

Creditur, huc illuc, quà furor agit, itur.

Ovid. Epiſt. 12. v. 34.

Unde Plinius. *lib.* 2. *cap.* 7. inquit: *Fragilis & laborioſa mortalitas, infirmitatis ſuæ memor, digeſſit ut quiſque coleret, quo maximè indigeret. Itaque nomina & Numina innumerabilia reperimus. Inferis quoque, morbiſque & multis etiam peſtibus. Ideoque etiam publicè Febri fanum in Palatio dicatum eſt, & Malæ fortunæ. Etiam ſcelerum Numina.* Iſthæc delicia & mentis vacuitates referunt etiam Cyprian. de *Idolor. vanit.* Arnob. 4. Contra *Gent.* Minut. Felix, in *Octav.* Cicero, 3. de *Natur. Deor.* fuſeque Alexand. Neapolitan. 1. *cap.* 13. Quid non erunt, qui ipſa vitia habent ut Numina? Qui furores adorant, quoſque phreneſis febreſque delectant, venerentes Fortunam Malam, dum ſeſe impellunt, ut accedant ad Fortunam: quandoquidem ita ſine mente debacchantur; ut propter Numen ludicrum, crotali ſiſtrum, ipſum adorent infernum. *Cùm de animarum æternitate diſſerimus* (inquit Senec. *Epiſt.* 117.) *non leve momentum apud nos habet conſenſus hominum, aut timentium inferos, aut colentium.* Cunctis hiſce obijcitur, quid in Bacchanalibus operentur colentes, & formidantes: equidem formidantes, mundi furores pro bona fortuna fugiunt; & qui ſine mente, externati deſipiunt, infernum cum mala fortuna colunt; quo claret cum phreneſi voluntaria dementia, atque deliris quàm grata: etenim hoc in tempore non ſolùm corripiuntur a vitijs, ſub larva feſtivi temporis; ſed ut Numina cultu derĭdiculo appareant, quoniam ſcelera adorant. Ex multis affectibus prodit inſania; quæ ita nocua, ut imitata, aliquando exierit vera. Inſanus habetur, qui non inſanit: ſtupidus, qui non deſipit: cùm plaudatur celebrior, quem magis corripuit furor, ut attrahat in vitiorum adorationem, vel ſanam mentem. Innuit, qui ſupr. lib. 1. *Amor.* Eleg. 2. à v. 31.

Plin.

Homines mala ſua adorãt.

Senec.

In Baccanalibus inſanus habetur, qui non inſanit.

Mens bona ducetur manibus poſt terga revinctis,
Et pudor, & caſtris quicquid amoris obeſt.
Blanditiæ comites tibi ſunt, terrorque furorque
Aſſiduè partes turba ſecuta tuas.
Tum quoque non paucos (ſi te benè novimus) uris:
Tum quoque præteriens vulnera multa dabis.
Non poſſunt (licèt ipſe velis) ceſſare ſagittæ:
Fervida vicino flamma vapore nocet.

Ovid.

Triumphus & comites Voluptatis.

2 Gliſcit peſtis vigor, etiam dum auditur (ſi auditur) rationis clamor: igitur humanitas & laborioſa mortalitas, carniſque in mortalitate fragilitas, in illecebris noris licèt apparentiæ formam, oculis ſaltem ducitur in futilem apparentiam. Horatius lib. 2. *Epiſtol.* 1. à v.

Non Numina ſentit:: migrar ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos, & gaudia vana.

Horat.

Hinc in temporis huius inſigne, una olim Saturnus & Ate pingebantur cum Venere; de quo Natal. Comes, 1. *Mytholog.* cap. 18. dicente ex Euripide:

Gula regnat

Nulli Deorum, ſed mihi nutrio,
Gratiâ bibendi & edendi, ut lex diebus
Singulis vivendi & uſque ſuaviter.

Euripi.

Hoc opus inimicorum animæ & cum furore: equidem cùm Venus, inſtigante dæmone ſagittas in corda mittit; mundus totus furenter poſt mundum abit. Statius; lib. 2. *Silv.* 1. à v. 213.

Luxuria ovat.

His amor exitio, furor his & ſæva cupido,
Ut ſileam morbos: & moritura vides.

Statius,

Effectus & cauſæ corruptelæ morum, in hilaris proponuntur Bacchanalium, cuius tempus & cerebri & carnis privium: quandoquidem qui conſideratà illecebrarum vanitate (inimicorum vafritie ſub deliciarum ſpecie) compos mentis inter inſanos habetur, deridetur uti inſanus; quoniam theſis mundi ſcientiæ, eſt aliquando inſanire: aſtruitur per triduum ſtultorum prudentia, modò ratio vincatur à debacchante ſtultitia.

Inſania triumphat.

3 Audiamus mente captos, ut immentem caveat fragile pectus, inferoſque timeat, dum fanaticus adorat. Ne ambulent in tenebris, hoc in tempore quærunt Solem filij lucis; quo expertes mentis, laſſati in via iniquitatis, ambulant ſemitas difficiles perditionis, ſine iuſtitiæ lumine, neque Sole intelligentiæ. Finitur ergo Saturnalium tempus, cognoſcitur hoſtium amicorum dolus (utinam! ne iterùm cadant) dicuntque intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ anguſtia ſpiritus gementes: *Hi ſunt quos habuimus aliquando in deriſum, & in ſimilitudinem improperij. Nos inſenſati vitam illorum æſtimabamus inſaniam.* Cur igitur ab inſenſatis ſenſati cogitantur furore correpti? Quia furore correpti ſunt inſenſati. Ne illorum taxaretur amentià, vellent cunctos laborare vecordià; quoniam carniſprivij ludicrum illorum evaccuat cerebrum: vagantur fanatici, inferna colentes Numina gravi corde, ducti & ſeducti colore Mundi fallacis, illecebris dæmonis, atque Veneris delicijs, huc illuc tracti & diſtracti œſtro furoris: occurrunt inferna timentibus, de quorum prudentia irriſus, quoniam illorum præclara fuga, unde diriguntur inſenſatorum obſequia; ex quo contrahunt miſerandum furorem: etenim non ſolùm væſani vulnerant mentem; ſed ſenſatorum prudentiam, quoniam adinſtar illorum non foverunt ſtultitiam. Singulare profectò vulnus cerebri, inſaniam cognoſcere, & ad illam perniciter ire; cùm ſatis ut re-

Sap. 5.

Cognoſcitur, & uti prudentia plauditur.

ſipiſceret pectus, ſeſe cognoſcere his ineptijs inſenſatos, repente ampliore furore, ex delirio ſanà mente: igitur ſe cùm videri ſtultos volunt, ipsà oſtentatione fiunt. Martial. 14. *Epigram.* 210. accinit:

Martial

Non mendax ſtupor eſt, nec fingitur arte
dolosà.

4 Contigit his quod Rhetori Gallo Vibio, de quo Marc. Seneca, *Controv.* 9. ait: *Illi accidiſſe ſcio; ut in inſaniam non caſu incideret, ſed iudicio perveniret: nam dum inſanos imitatur; quod ſimulabat ad verum redegit.*

M. Sen.

Vixit furioſus, furoris æmulus: & (ut eſt in *Veſpaſian.* cap. 5. apud Sueton.) inſania crevit, *eò quòd adhuc mentis compos deliraret.*

Sueton.

Simulatur furor, fitque maior.

Renuit Chriſticola ex diaboli ſuggeſtione, plauſu mundi, inſtante Venere; Ethniciſmum ſuſque deque facere. Conſule (non pigebit Chryſoſtomum in *Homil.* ad popul. Antioch. Si placet ſpectaculum læſo cordi, in fugam ſequamur doctrinam Ethnici. *Projice* (infit Cordubenſ. Stoicus, *Epiſt.* 17.) *omnia iſta, ſi ſapis; imò ut ſapias: & ad bonam mentem magno curſu & totis viribus tende. His maximè diebus* (de Saturnalibus loquens, ſubdit, *Epiſt.* ſeq.) *animo imperandum eſt, ut tunc voluptatibus abſtineat. Certiſsimum argumentum firmitatis ſuæ capit, ſi ad blanda & luxuriam trahentia, nec it, nec abducitur. Licet enim ſine luxuria agere feſtum diem.*

Senec.

Apud dementes non licet, quippe eſſe dementes placet. Pingit feſtum Papin. Statius, 1. *Silv.* 6. ubi

Statius.

Et Phœbus Pater & ſevera Pallas
Et Muſæ procul ite feriatæ.
Saturnus mihi compede exolutà,
Et ridens iocus, & ſales protervi
Adſint, dum refero diem beatam
Ebriamque.

Liquet inſenſatorum feſtivitas in vanitates & inſanias falſas; dum hoſtes animæ etiam comitatur ebrietas, ut lato vulnere mentis, minus ſit in rationali rationis, quæ circundata obſidione catenarum, in libertatem non habet effugium: cæterùm vel inter hoſtes invenit, qui fugam animo quærit.

Pſ. 117. 10.

5 *Circundantes circundederunt me:* dicit noſtra Tautologia de animæ inimicis, diris hoſtibus; illam in deditionem deliciarum compellentibus, quaſi non haberet, quà exeat, quam ſtrictè circundatione circundant: verùm totus exercitus fallitur, dum Euchariſtia coram oculis apponitur: animaque inimicis circundata manet libera, ipſaque circundatione obſeſſa, non circundata; quippequàm in effugium, habet & coram oculis Euchariſtiæ Sacramentum.

Homo donæ Euchariſtiæ liberatur ab hoſtibus animæ.

Appoſitè Villava, in *ſymbol. ſpiritalib.* ſagittantibus dæmone, Venere & mundo hominem in æternam animæ ruinam; depinxit in ſcuto Euchariſtiam & portam: epigraphe: *Sagittantes ſagittantur.* Ibid. p. 2. *ſymbol.* 7.

Villav.

Unde de ſcuto cum hierotheca, lemma: *Territat hoſtes*; apud Picinell. 22. *num.* 136. & 2. *num.* 155. columnæ Iſraël ductrici, inſcriptio: *Te duce egrediar.*

Picinel.

Elucet quantum cultoribus Sacramentum (quin deficiat) proficiat, reficiat, efficiat; & inimicis officiat: quandoquidem & hi pereunt, ſagittantes ſagittantur, & circundati ab illis incolumes egrediuntur. Evaſionis periculi cauſa manat tota & totaliter ab Euchariſtia.

6 Præmiſit Iobus. Stultitiam huiuſce tridui ingerunt hoſtes: *Trahitur autem* (inquit) *ſapientia de occultis: non adæquabitur ei topazius.*

Iob 28. à 18.

Quid expreſsius in hunc cauſam; ut dierum horum lætitiam cognoſcamus deſipientiam? Non gloria illorum ab intùs, ſed ut aſpicit oculus faſcinatus luxu & faſtu vanitatis; quibus ſtultitia, tamquam iudicium videtur ſtolidis. Quicquid hi plaudunt, fugà derident prudentes, illecebris circumvencionis calcatis; quoniam trahitur horum ſapientia de occultis.

In Euchariſtia adverſus mundi inſaniã, quænam ſapientia?

Quænam de occultis ſapientia? Diſcitur in Euchariſtia: igitur vincuntur Venus, diabolus, mundus, ab illo & per illum latentem ſub ſacris, venerandis ſpeciebus. Imagines quaſdam habebat Alcibiades (uti refert Plato in *Sympoſ.*) ſpecie difformes, in cachinnos titillantes, ſed arte compactas ita mirificà, ut introrſùm arcana viderentur cœleſtia. Nonnulla diximus alibi, ſed modò ſpecies illuſtranda novà luce. *Imagunculæ ſectiles* (inquit Pier. Valerian. *lib.* 6. *cap.* 14.) *ita concinatæ, ut diduci & explicari poſſent: quæ ubi clauſæ erant, nihil aliud, quàm ridiculam & monſtruoſam quandam tibicinis ſpeciem oſtentabant: ubi verò aperiebantur, venerabile Numen exerebant.*

Pierio Valer.

Videſis Natal. Comit. 5. *Mythol.* cap. 8. & Rhodigin. *lib.* 16. *cap.* 5. Occurrunt imagines his diebus fugientium mundum, ac ſequentium. Haud funguntur internis, qui intendunt ſalibus, iocis, varijſque figuris, quibus ut fatui deluſi ſunt; cùm nihil prorsùs boni, niſi ludicra, monſtroſa, ac futilia exteriùs ſint. Hæc clara, ut paſcatur deſipientia. Quæ verò occulta, potiora: trahiturque ſapientia de occultis, ubi lumina clauduntur evanidis apparentijs, quia vident in Euchariſtia venerabile Numen, qui rident mundi figuram ut tibicinis ſpeciem.

Degustat eius dulcedinem, quiſquis mundi ſpreverit falſitatẽ.

Hinc animi gaudium, quia ad illud in mundum exercet odium: quo, ut aliò accinuit Claudian. de *Bell. Getic.* à v. 142.

———Diverſis artibus hoſte,
Tres potuit complere duces: fregitque
furentem
Cunctando, vicitque manu, victumque
fugavit.

Claud.

7 Ab occultis ſapientiam haurit ſtultitiæ fugitivus: congruit ſcire, unde *ei non adæquabitur topazius. Topazius* (inquit Berchor. 11. *Reductor.* cap. 127. ac ex eo Grannuyſ. lib. 16. de *Propriet. rer.* cap. 96.) *reprimit inſaniam & phreneſim: formam habet ſpecularem, idolum enim in ſe receptum, inverſum videtur, ſicut in ſpeculo concavo.*

Ibid.

Berch.

Conditio Topaziũ.

Huius enim topazion ſplendeſcit conditionis; nec ſic comparabilis, quibus trahitur in Sacramento mira ſapientia de ocultis; ideſt, de glorioſo corpore Chriſti, ſub ſacramentalibus ſpeciebus latente, atque reprimente inſanientium phreneſim, & expellente mundi delirantis furorem: quandoquidem ita mundi gaudia, vana voluptatis idola, ſacra in topazio Euchariſtiæ explorantur inverſa; ut ſint ſub pedibus, quæ mundus ſimulacra fanaticus plaudit manibus.

Cuncta mundi gaudia proſternunturà Euchariſtia?

Ibi cognoſcitur vera inſania, quæ falſa lætitia: apparentia voluptatis, uſus phreneſis: licentia temporis, libertas furoris: etenim cui trahitur è Sacramento ſapientia de myſterijs occultis; cunctis quæ mundus plaudit, tamquàm phreneſim deridet. *Eſt autem ampliſsima gemmarum* (ait Plin. *lib.* 37. *cap.* 8.) *rupibus invijs leviter adhæreſcens, nec ut agnata petris, ſed ut appoſita. Ergo fundis è longinquo inceſſunt, & excutiunt; in quo varia fortuna. Quidam ictu primo cepere præclaras; multi inſectando nullas.*

Plin.

Sequuntur animæ his in diebus fugientes mundum, Euchariſtiæ pretioſam topatium; huic appoſitæ, quia non agnatæ præ carnis fragilitate: hoſtes fugientes perſequuntur, ſed nolentes non comprehendunt; quippequàm altiſsimum poſuerunt tabernaculum, ad Euchariſtiæ accedentes Sacramentum; etſi fundis lapidibus inimici inceſſant, ut varijs ſuggeſtionibus & illecebris excutiant: etenim magni habent, ſi in dolos trahant (Vernaculè: *Fundan ſus conveniencias, en derribar à pedradas, piedras precioſas.*) Varia ex inſultibus ludit fortuna, Sæpe ictu primo capiunt præclaras: ſæpiùs infectando totis viribus: nullas: igitur adhærentes Euchariſtiæ, & occultæ incumbentes toto corde ſapientiæ; furentem inſanè cognoſcunt mundum, inverſumque vident deliciarum idolum.

Quæ anima fugit mundũ non capit

Eſt panis intellectus: illo cognoſcitur dolus:

Ecli. 15. 3.

Et gelidum extremo lumen ſentitur ab
igne
Alterius finis, ſi vis cognoſcere gyros.

Mani. 1. 7. à v. 17

8 Hinc Euchariſtia dicitur *Crater tornatilis, & rotunditatis: ſpeculum rotundum.* Aben-Ezr. Adi Maluend. & Gaiſler.

Cant 7. 2.

Crater appoſitè eſt, cuius vino mens feliciter & exſtaticè amittitur, ne falſis delicijs in perniciem amittantur. Præclarus calix inebrians: cui meditanter lævis aſsignatur rotunditas; ut eluceat effectus Euchariſtiæ, in deriſionem inimicorum animæ: etenim ſi in ſpeculis concavis imagines repræſentantur everſæ; quæ ut gaudia ſumma elata ſursùm ab animæ hoſtibus, deorsùm iacent irriſa, preſſa ſub pedibus.

Cur Euchariſtia plauditur ſpeculum rotundum?

Locus proprius Dagon erat ſummitas altaris; quouſque ingreſſa eſt arca ſacra, ut idolum conſtaret Ægyptiæ abominationis. Arca introivit, & imago cecidit. Natal. Comes, d. dicit eſſe imaginem dæmonis. Lucian. in *Deor. concil.* mundi pulchritudinis. Idem aſſerit in *Deà Syria.* Sacri expoſitores aſtruunt Dagon imaginem Veneris. Latè agemus in *Ephemer.* 29. *Auguſt.* Ut omnes animæ demonſtrentur hoſtes, Dagonis præ ſe fertur effigies. Cecidit, cultores *reſtituerunt in locum ſuum.* Relapſus eſt in pavimentum de ſolio, ſed *truncus remanſerat in loco ſuo.*

1. Regi 5. 3. Verſ. 5.

Quiſnam ergo imaginis locus, ut modò inferior, modò ſuperior illi ſit aſsignatus? Erat tibi Arca ſacra, panis de cœlo cuſtodia, in qua typicè Euchariſtia. Conſiderandus eſt ſitus reſpectu colentium, atque Dagonis fugacium. Qui ſequuntur, plaudunt: averſi, ridentes plodunt. In ſani ut delicias, imaginem docent: cordati ut vera embolia derident. Illi oſtendunt ut ſummam felicitatem: hi demonſtrant ut vafram circumventionem. Furioſi technas amplectuntur, quippe placent: prudentibus diſplicent, quippe nocent: diverſuſque Dagoni ſignatur locus, ſummus nimirùm & infimus; ut eſt colentis vel averſantis pectus: igitur ſi imago infatuat hominum intelligentiam; illecebras extollunt colentes uſque in inſaniam: cæterùm ſi ſacramentum reſpicitur; quicquid à mundo & diabolo, Veneris ſtudiò exponitur, pedi-

Per illã quicquid à mundo plauditur, pedibus teritur.

dibus teritur. Non eſt in eodem æſtimationis loco, apud cordatos & dementes luxus imago. Nullus igitur eſt falſitatis cultus, ubi falſas delicias proterit animus, etſi impetitus voluptatis ſagittis, quæ retorquentur in vulnera voluptatis: etenim tametſi tempus Mundum, Diabolum & Venerem indicet; ſacra Euchariſtia imaginem ipſorum ad nihilum redigit.

Et pro Sed.

Bernar.

9 Audiamus Bernardum, ut triplicem fugiamus inimicum, & videamus adiutorium. *Impulſus everſus ſum ut caderem, &* (pro *Sed*) *Dominus ſuſcepit me* (inquit ſerm. 85. in *Cantic.* n. 3.) *Quæris, quis ille impulſor? Non eſt unus. Impulſor diabolus eſt: impulſor Mundus: impulſor homo. Quis iſte homo? Quiſquis ſui. Cùm igitur tres ſtanti imminentes ſtratores; horum diabolus livore malitiæ, mundus vento vanitatis, homo pondere ſuæ corruptionis impellit.* Iſti impulſores, everſores, ſed inanes; quia his in diebus Deus ſuſcipit, quiſquis ad illum reſpicit; ut vel inter pericula non ſuffocentur, ubi alij periculo ſuffocantur. Hic articulus eſt ut olim per rubrum mare Iſraëlitarum tranſitus. In pericula hos ut ſuffocarentur impulerunt perſequentes; cæterùm non perſecuti ſed ſuffocati ſunt hoſtes. Claudian. 3. *Honor. Conſul.* à v. 94.

Et in hoſtes animę retorquentur ſagittę.

Obruit adverſas acies, revolutaque tela
Vertit in auctores, & turbine repulit haſtas.
Enſes & ultrices in ſe converterant iras.

Claud.

10 Elucet cur fugerit in tranſitum Mare-Rubrum: ſcrutemur, Iordanis cur converſus eſt retrorsùm. Ut poſsint tranſire in terram promiſſam, movens caſtra Ioſue de Setim, *venerunt ad Iordanem ipſe, & omnes filij Iſraël, & morati ſunt ibi per tres dies.* Teſtimonium delicat Auguſtinus, de *Tempor.* ſerm. 106. Ad tranſitum itaque præcepit cunctis dicens: *Præparate vobis cibaria, quoniam poſt diem tertium tranſibitis Iordanem, & intrabitis ad poſſidendam terram.* Altiori ſenſu ſumit Auguſtinus. *Dixit ergo Ieſus* (ait, d.) *Præparate vobis cibos, & ſtote parati ad diem tertium. Sicut enim tunc præparatis cibis, die tertio ventum eſt ad Iordanem fluvium; ita & nunc in Eccleſia Catholica, aſſumptis ſpiritualibus cibis.* Facilis allegoria in propoſitum Didaſcaliæ, quod perfici cupit inſtitutum Eccleſiæ: equidem cùm in triduo Bacchanalium ſit libertas ad voluptatis prolubium (quo deturpantur animæ exceſſuum maculis) ne deficiant, roborantur ſpiritalibus cibis:

Ioſue, 3.1.

Ib. cap. 1.11.

Auguſt.

Exponitur Euchariſtia ne mundi necēt embolia.

quos quidem ni haberent, caderent; & in terram felicitatis non venirent, occurrentibus hoſtibus, periculorum inſultibus, in quorum effugium Euchariſtiæ exponitur Sacramentum; quoniam minimè etiam in periculis perhibit, qui ut liber evadat, in Euchariſtiam reſpexerit. Videamus tranſitum. *Quando videritis Arcam fœderis Dominì, vos quoque ſurgite & ſequimini præcedentes* (dixit Ioſue tranſituris) *ut procul videre poſſitis per quam viam ingrediamini; quia priùs non ambulaſtis per eam. Faciet Dominus inter vos mirabilia. In hoc ſcietis, quòd Deus vivens in medio veſtri eſt, & diſperdet in conſpectu veſtro Chananæum*, &c. Ut prædixerat, factum eſt; igitur cuncti Iordanem tranſierunt & ſicco pede, qua qui pridem aggreſsi, apparuerunt arido littore naufragi. Ut aliquid novum Ethnici referant in plauſum, fingunt ſibi accidiſſe prodigium. *In ſignum victoriæ* (ait Halicarnaſſeus, 7. *Antiq. Rom.* num. 3.) *amnes omiſſo naturali meatu, verterunt curſus aliquandiu ab oſtijs retrocedentes ad fontes ſuos.*

Cap. 3. à 2.

Flumina retroacta

Halicar.

Mirantemque novas ignota per avia valles.
Iuſſerat averſo fluvium migrare meatu.

Claud.

Succinit Claudian. in 4. *Conſul. Honor.* à v. 481. & Virgil. 9. Æneid. à v. 124.

——Cunctatur & amnis
Rauca ſonans, revocatque pedem Tyberinus ab alto.

Virg.

Iterat *lib.* 8. *v.* 240. *Refluitque exterritus amnis.* Aptiùſque in rem, v. 85.

——Fluvium, quàm longa eſt, nocte tumentem
Lenijt, & tacita refluens ita ſubſtitit unda.

Idem.

Horat. 1. *Od.* 29. v. 11. *Relabi rivos.* Fusè Lucret. 5. de *Rer. natur.* à v. 270. Propert. 1. *Eleg.* 15. à v. 29. denique Plin. *lib.* 2. *cap.* 103. eximiè mendax, inquit: *Amnes retrò fluere & noſtra vidit ætas.* Adi Maluend. 8. de *Anti-Chriſt.* cap. 17. ubi plura, & ſelectiora.

Plin.

11 Modò in textum ſacrum, ut ſenſum adaptemus allegoricum. Hoc in triduo carniſ-privij, ut ſtudeamus conſcientiæ conſulentes puritati (quia delitijs, iocis, ſalibus, illecebris, ſolent animæ decorari maculis) exponitur Euchariſtiæ ſacramentum, in illarum ſine læſione tranſitum. In hoc ergo ſæpe hominum ſuffocatio, ex aquarum illecebrarum impetu; quas tranſire ſalvi plerique conantur, & audaciâ vorticibus ſummerguntur: etenim etiam ſenſus ut faſcinatus manet ſine ſenſatio-

tione, capitis vacui vertigine. Siccine, ne tranſeant, inſenſatos infatuat mundus, ut in eius apparientias amittant omninò ſenſus, adiutrice Venere in dolum, quo dæmon ſuffocatos ducat in barathrum. Omnes deſipere certant, & ad citharæ pulſum ludicrè ſaltant. Salvantur nonnulli? Sanè, eſcis ſpiritalibus refecti: equidem vel in fundo Iordanis inveniunt candoris in progreſſum puritatem; ubi agitati à mundo inveniunt ſuffocationem. Inter ſanè periculoſum, quo nemo direxit greſſus, quoniam ſepeliebat fluvius: cæterùm viderunt mirabilia, quos in iuvamen præcedebat Arca: igitur tranſierunt illæſi expertes periculi; cum inſenſati non poſſent ſine læſione. Pendemodum. Arca, Manna hierotheca, in quo typicè Euchariſtia, præcedebat tranſeuntes: *Ut procul videre poſſitis*: in profundo Iordanis haud ullum timent periculum; qui oculos tendunt in auguſtum Sacramentum. Hoc profectò mirabile, nimirùm quòd incolumes tranſeant, qua mentis impotes ſuffocatione perierant. Ducit deſipientes mundus, ubi ſuffocari poſsint, quippe tranſire non valent. Si ab illo, ut tranſeat, recedit cor; patet in tranſitu Deus: ſiquidem vel inter deliciarum diſcrimina ſalvi, cœleſti pane & virtute Sacramenti. Iuxta intuitum cordium occurrit hominibus ſalus ampla, vel periculum: ſecurèque tranſeunt, qui Arcam vel procul aſpiciunt; quoniam inſenſatis dolores ſunt mundi gaudia, ſenſatis verò cuſtodia, ampliora pericula: igitur pereunt, mundi qui gloriam depereunt vanam; & tranſeunt, qui in vanitate venerantur Euchariſtiam. Denique: his circunſtantijs, intranſitus articulo, Euchariſtiæ figurato ſacramento; exponitur inimicorum deſtructio. *Scietis, quòd Deus vivens in medio veſtri eſt, & diſperdet in conſpectu veſtro Chananæum.* Unde ergo clades hoſtium? Ex eo quod quos ducit Ieſus, ſine læſione inimicorum tranſeunt. Caro corruptione, mundus vanitate & diabolus ſuggeſtionibus, malitiæ, ingruunt in homines: verùm cùm Euchariſtià fruſtrentur artes: deſtructi penitus ſuffocantur, quippequam ni perdiderint, frementes pereunt. Hoccine Euchariſtiæ ſacer honos.

Quæ in his diebus miracula, ex poſitâ ſolàm Euchariſtia

An quicquam nobis tali ſit munere maius?

Virg. 5. *Eclog.* v. 51.

12 Suſtinet ergo per triduum ſanctorum turba, nec Chriſtus habet de quibus miſereatur (quoniam in via deficient) etenim habent abundanter quod manducent: non enim dimittuntur ieiuni, qui paſcuntur, ut tranſeant pane cœleſti. Panis ei datus eſt: haudquaquam eſuriet cor; dum hominem, cibis famelicum, mundus delicijs epularum illudit fallax (quippe ſemper panis mendax) in quo cognoſcitur quàm captus mente, ubi *ſuavis eſt* illi *panis mendacij*: equidem in gaudia dirigit deſideria, quia vana cognoſcit gaudia. *Retinet te huius vitæ fulgor* (infit Seneca, *Epiſt.* 31.) *Erras, quod intereſt inter fulgorem & lucem* (*cùm hæc certam originem habeat & ſuam; ille niteat alieno*) *hoc inter hunc vitam & illam.* Vitam vocat voluptuoſus, qua fulgoris luxus; & non eſt fulgor, quippe tantum color: quapropter, ut ait Tacitus, 2. *Annal.* cap. 77. *Nulli iactantiùs mœrent, quàm qui maximè lætantur*: etenim ubi quærentes deliciarum lucem, ad mœſtitiæ ſolamen; nec procul vident fulgorem. Lux ſine mendacio nitet, quippe ex ſe fulgorem habet. Quod in mundi ſplendore quæritur, ſine luce veritatis non invenitur. His in diebus a ſtolidis non ambitur lux Euchariſtiæ, ſed ſplendor mundi inſani, qui infatuat inaniter corda, ut allucinatis ſenſibus, floreat inſania: igitur qui dulcedine ſacramenti tantiſper ad delicias vidiſſet crepuſcula lucis; in fulgore mundi ſaturi, nec ſignum inveniret oſtentatione ſplendoris.

Cœleſtis panis in delicias verax.

Prov. 20.17.

Senec.

Tacit.

Panis mundi fallax.

13 Cogitationem denudavit Ovveni acumen, oſtendentis diſcrimen inter Lucem, & aërem. Ita ergo accinit, *lib.* 4. *Epigram.* 116.

Sit corpus quamvis, oculo non cernitur aër:
Lux corpus non eſt, cernitur illa tamen.

Ovven.

Gaudia Euchariſtiæ vera, & mundi ut futilia & falſa, exponuntur vivide in luce & aëre. Lux non habet corpus, cui confertur Euchariſtia, cuius ſpecies non gaudent propriâ ſubſtantiâ. Aër corpus habet, cui ſæculi gaudia conferuntur; quia non videntur: etenim ita vana, un numquàm fuerint à cupientibus viſa. In his profectò diebus, felicitates ſuas oſtentat varijs illecebris mundus; in quas apparet cultoribus panis cœleſtis, ut cognoſcantur non eſſe felicitate, ſed ludibria phantaſiæ, embolia fallacis mundi: igitur videtur luce Euchariſtiæ, eſſe nullius entitatis, quicquid ad oſtentationem veterator ac doloſus habet mundus in delicijs. Hinc dum Euchariſtia luci; aëri mundus confertur, ut cognoſcatur: quandoquidem eius gaudium ita leve; ut nec viſu ſit ad uſum perceptabile. Videntur hìc tentoria cœnæ magnæ Aſſueri Regis; quæ dicuntur *aërei coloris.* Quis color in aëre, qui non videtur?

Cur deliciæ mundi ſimiles aeri, & Sacramenti Luci.

Eſt. 1.6.

tur? Sic dicitur; ut corpus mundi exultantis videatur: igitur eius ad gaudia nemo cognoſcit ſpeciem, quoniam corpus aëris per ſe nec habet colorem. Clariùs. *Aërei coloris.* Alij, *Aurei*: alij, *Cœleſte.* En color mundi, deliciarum expreſsà futilitate: etenim nemo unquàm videt, quod uti pretioſum, tamquàm cœleſte proponit: aërque non viſus, & color mutandus eius ſignificant gaudia; quia horum corpus non videtur, ſed coloris apparentia. Hæccine inſanos latent, cogitantes videre quæ non vident; ut videant eſſe cæcos, qui ad corpus aëris quaſi non haberent oculos: ſpondet hoc in tempore mundus fucatas delicias; ſed non cognoſcitur falſitas, quouſque beneficio lucis, obviant oculis Euchariſticæ ſpecies; quibus evaneſcunt gaudia à tempore promiſſa, & ſacramento demonſtrantur ut mendacia: aërque ſymbolum propriè circumventionis exponitur; quoniam ex tot delicijs nihil in uſum videtur. Hoc Euchariſtiæ trophæum ſcrutemur & modum.

Omninò futile, quod mundus oſtentat quaſi cœleſte.

14 Ut poſsit Iordanem tranſire, uti diximus, ſine diſcrimine ſacer populus; direxit greſſus Fœderis Arca, Euchariſtiæ figura.

Eccleſiæ documenta gerens.

Arator.

Ut ſuccinit Arator, 2. in *Act. Apoſtolor.* v. 806. Unde ergo ſine diſcrimine? Patet, diviſum eſt flumen. *Steterunt aquæ* (dicitur) *deſcendentes in loco uno. Aquæ quæ inferiores ſunt, decurrent atque deficient: quæ autem deſuper veniunt, in una mole conſiſtent.* Ita ſteterunt, & deffluxerunt; quin ullorum aquis tingerentur pedes. Quorsùm huiuſmodi miraculum ſingulare? Ut effectus paterent ſacræ Euchariſtiæ. *Scietis, quòd Dominus Deus vivens in medio veſtri.* Aquæ ſymbolum ſunt voluptatum, quippe defluunt, non ſubſiſtunt; & ſuper illas nihil niſi vanum ſubſiſtere valet. Unda quicquid ponderis ſummergit: leve tantùm huc atque illuc fluitando deducit. Non ſecùs in Bacchanalibus accidit fanaticis hominibus, delicias præ voluptate quærentibus: igitur vana & fluida quùm tranſeunt, avidos huic inde ferunt; quia in miſerijs non ſubſiſtunt. Qui cordati his in diebus, ſingulariter ut tranſeant, fugiantque miſeriam; confugiunt in Euchariſtiam, repellentes mundi leves cogitationes: ingreſſàque Arcà, aquæ ſeparantur in ſymbolum libertatis, alijs fluentibus, & alijs ſtantibus: equidem cùm mundi vana circunquaquè & uſquequaquè volitent, menteſque fragiles cogitationibus vellicent; Arca præcedit, & aquas mirificè dividit: ſuperiores retinet, inferiores urget, populuſque ſine læſione tranſit. Elucet quid hoc in tempore operatur Euchariſtia, ut tranſeant, quin ſordeant cupiditatibus corda: igitur detinet, ac comprimit ſuperiores, ne in mentem veniant; inferioreſque perſequitur, ut tranſeant & citò fugiant.

Ioſue 3. 13.

V. 10.

Evaneſcunt mundi gaudia, præſente Euchariſtià.

15 De tentorijs Aſſueri in convivio dicitur: *Pendebant ex omni parte tentoria aërei coloris.* Patent mundi bona, vel ad delicias pendula. Si convivæ in tentorijs, & hæc pendebant; pendebant ſanè convivæ. Fatale convivium & in perniciem doloſum, ornatum in præcipitium: etenim non invitabantur, ut comederent, ſed ut ſpecie deliciarum ruerent. Cogitationi favent & ſenſus litteralis, & Verſiones. *Pendebant tentoria* (Metonymicè, ideſt, *Aulæa*, quibus conſtructa tentoria) Maluend. *Retia, aulæa foraminea.* Convivium mundi obijcitur, dum in carniſ-privio ita ſubdolè apparatur, veris illecebris, comeſſationibus, ebrietatibus, & impudicitijs: & quæ demonſtrat vela ſpecioſa, ſunt aurea retia; quoniam dum invitat mundus, magis quàm in delicias, vafrè vocat in catenas. *Retia*, foraminea ſiparia, ne ab illo invitati extra rete poſſint fugere: quandoquidem plus pravis cupiditatibus irretiuntur, dum cognitis vinculis, exire citò conantur. Econtrà contigit ſequentibus Euchariſtiæ Sacramentum, ne labatur pes eorum. Cognoſcunt retia, ubi colore tantùm rutilant lilia, apparentia deliciarum. Fruſtrà iacitur rete ante oculos pennatorum: etenim Arca ſacra in aquis cupiditatum, fecit ne fluentes ex viſis cogitationes venirent, & reverti inferiores non auderent. Coram Arca, hieroglyphico Euchariſtiæ, evaneſcunt quæ mundi deliciæ & cogitationes pravæ. Apparuit Sacramenti ſignum, in auxilium confugientium, dum hoſtes irruebant fluxis voluptatum aquis, in ſuffocamen illecebris: etenim fluxerunt aquæ, dum ne fluerent, aliæ repreſsione vinctæ, donec pertranſiret populus, in terram promiſſam electus; quippe coram Arca aquæ vanitatis mundi expulſæ ſunt, nec potuerunt ſtare. Aliter in mundi dilectoribus, victis viribus aquarum, & deductis, ne vivant, in mare mortuum. Ab Euchariſtia in periculis ſalus: *Cuius* (ut ſuccinit Mell. Souſa in *Iob*, cap. 28.)

Ubi ſup.

Mundi deliciæ pendulæ, & quare

Metony.

Maluēd.

Verè illecebræ.

Virtute Euchariſtici panis, evaneſcunt mundanæ cogitationes.

Non ſatis humanus pretium conſiderat: illam

Souſa.

Si

Si quæras, non inveniens ſcrutatus, ad illos
Qui ſegnit vitæ luxum ſectantur inertem.

DIDASCALIA VI.

Virgo iuxta crucem paſſa in corpore, quod Chriſtus. paſſus in cruce.

1 MIRA ſupperſtitio inventa à Pythagora, ut fatuis oſtenderet valere facere mira. *Luna plenà & orbiculatà* (ait Natal. Comes. 3. Mytholog. cap. 17. Cœl. Rhodign. lib. 9. cap. 23. & Suidas, ex quo Iul. Cæſar Bulenger. de *Ludis privat.* cap. 30. ut etiam vidimus, *Tom. 6. T. 8. n. 22.*) *ſi quis ſpeculum ſanguine ſcribat, & exaret quæ voluerit; cùm alium monuerit, ut ſtet pene ſe, oſtendit ad Lunam litteras: & ille qui propè eſt, intendens oculos in Lunæ circulum, leget omnia, quæ ſcripta ſunt in ſpeculo.* Dixi de hoccine ſpeculo, *Tom. 3. T. 10. D. 6. à n. 3.* Notitia ſenſu oppoſito illuſtranda: igitur ibi vulnera Virginis Matris, eò quòd filij non habebat vulnera; modò ſummus dolor infertur, quia vulnera filij etiam in corpore patiebatur. Siccine Pythagoræ ſpeculum. Quod penitùs ſuperſtitioſum, videbimus & venerabimur ſacrum: etenim Luna, gratià plena, Maria, amore & dolore ſaucia, pertulit fortiter vulnera miro artificio, quæ ſcripſerant Iudæi in dilecti filij ſpeculo; tranſlatis characteribus plagarum, in corpus (quo nihil à diritate ſcriptum) dum iuxta crucem filij patientis ſtaret, & ex animo doleret. Fecit in genitrice ſummus amor, quod in filij corpore inimicorum furor: etenim dum vulnera in Chriſto exarat;

Bulenger.

Pythagorus ludus qualis?

Purpureus Lunæ ſanguine vultus erat.
Pectoraque incluſis ignibus uſta dolent.

Ovid. Epiſt. 8. v. 58.

Delrius in *Magic. diſquiſitionib.* lib. 4. cap. 2. q. 6. ſect. 4. *Speculo concavo* (inquit) *Pythagoram inſcribere ſolitum literas ſanguine humano, & ſpeculum Lunæ opponere, & divinare.* Quid divinandum? Quantum in cruce Filij Virginis tormentum: etenim cum divinatio ſit neceſſaria, ut legantur in corde foris ſcripta; ex vulneribus ſanguine manantibus in patibulo crucis, præcognita ſtatim quæ vulnera cordis Virginis. Totam hanc poteſt, vulnerato in cruce filio divinare lectionem; quiſquis viderit matrem & ſtantem iuxta crucem.

Delr.

In vulneribus matris, filij patientis leguntur dolores.

2 Articulum, cum reliquis paſsionis circunſtantijs, enthuſiaſmicè deſcribit Marc. Seneca, *Suaſor. 1. Satis gloriæ quæſitum* (inſit) *regenda eſſe & diſponenda quæ in tranſitu vidiſſet, & viciſſet conſulendum militi, de matre illi cogitandum.* Si inquiritur, quare? Reſpondet, *Controverſ. 22.* ſubdens: *Optimus imperator Reipub. curam agere, ne in cruce quidem deſijt.* Quid ergo Mater? Sil. Italic. v. 181. *Domini crucem clamore repoſcit.* Sophocles in *Antigon.* v. 441. in rem:

M. Sen.

Chriſtus vel patiens reſpondet muneri Superioris.

Mori tecum: & in malis tuis non erubeſco,
Sociam me ipſum paſsionis faciem, dolens
quidem certè.
Mea anima pridem mortua eſt.

Sophocl.

Ita ſaucia ab amore & dolore puncto pectore, ſed iuxta crucem

—Stetit acri fixa dolore.

Voti Materis.

Virgil.

Ut loquar ex Virgilio, 7. *Æneid.* v. 271. Audiamus ſacros. Hieronym. *Epiſt.* 10. in noviſsimis, Tom. 4. & ut alijs placet, Sophronius, *Beata Virgo martyr fuit* (ait erit) *quamvis in pace vitam finierit. At quia in ea parte paſſa eſt, quæ impaſſibilis habetur: ideo quia ſpiritualiter, & atrocius paſſa eſt gladio paſsionis Chriſti, plus quàm martyr fuit. Plus omnibus dilexit, & plus doluit: in tantum ut animam eius pertranſiret vis doloris, ad teſtimonium eximiæ dilectionis: quæ quia mente paſſa eſt plus quàm martyr fuit. Eius dilectio amplius fortis, quàm mors fuit; quia mortem Chriſti ſuam fecit.* Verùm cum diſcrimine quod ſignat Bernardus. *Chriſtus* (dicit ſerm. de 12. *ſtell.* n. 15.) *mori corpore potuit: iſta commori corde non potuit. Pertranſivit animam vis doloris; ut plus quàm martyrem meritò prædicemus.* Iam enim quod Chriſtus, effuſo ſanguine; moriendo patitur; dolore in Virgine legitur. Crucem repoſcit, verùm amor non concedit; ut aggeret cruciamen ſic ſtare iuxta crucem; etenim filium interfecit dolor crucis, verùm matrem ſine morte crux doloris. Non enim habuit exitum dolor, ſequente morte; quem filius habuit in cruce, ut legeretur dolor acerbiſsimus in Virgine, ſuſtinente vitam, & dolorum mortis pœnam: ſiquidem ſummum, uſque ad mortem poſſe pati, & doloribus mortis non poſſe mori, maximè moriente filio, cuius mors legebatur vulneribus in ſpeculo. Vel Ethnici eſt cogitatio, 6. de *Bello Pharſal.* à v. 720.

Hieron.

Tu plus quàm Martyr, & quare

Bernar.

Ioann. 19. 25.

Aſpicit adſtantem ſuſpēnſi corporis umbrā,
Exanimes artus, inviſaque clauſtra petentem.

Lucan.

Ab

Abim ſer, extremum cui mortis munus iniqua
Eripitur, non poſſe mori.

3 Iuxta crucem Virgo ſtat, quò eius figebatur crux: & crux & ex cruce, amara; & quia tantùm erat iuxta. *Erat iuxta crucem Ieſu*, & era in Ieſu cruce. Iuxta crucem Ieſu, carne; ſed in cruce Ieſu corde; quippe in illa filij crux, & transfixa cruce filij. Parum dixi: non ſolùm filij cruce transfixa, ſed etiam fixa; ut diſcruciarent paſsione, & compaſsione tormenta: igitur etiam in corpore valuit ſine cruce cruce pati, quod corpus Chriſti patiebatur in cruce. Nonnullis Theologis placet ſententia, potiſsime ex quo aſtruxit Maria de Agreda, p. 2. *Civit. Myſtic.* lib. 6. n. 1219.-1236--1264. & 1341. alibique ſæpe. Sic enim corde & corpore patiebatur: paſsione ſcilicèt & compaſsione, carne & mente; ut in illa uti Luna, imprimeretur legendum, quod in corpore filij ſanguine fuſo videbatur ſcriptum. Quid mirum, ſi Sol niger per immutatam ſpeciem; quòd Luna Virgo mater verteretur in ſanguinem? Sunt ſigna in Sole & Luna: etenim cùm ſint ſplendida; erant ſigna in Virgine, inflicta vulnera in Sole,

Crux Virginis ex cruce in illa morientis.

Ovid.

Signa Deum noſco per ſua. : *Phœbus adeſt.*
Aliò dixit Ethnicus, 2. de *Remed. Amor.* v. 380. In Virgine ſigna vulnera Solis non in remedium, ſed in auxilium: igitur ſolus Dei amor poterat cogitare dolorem in auxilium & remedium; quatenùs vulnera eſſent medicina vulnerum, ad virus hominum.

Virg. 10 *Æneid.* v. 848.

——*Tua ne per vulnera ſervor,*
Morte tuà vivens.

4 Finxit Græcia Anterota, cuius pectus ſilva telorum in rudamationis gloriam; quoniam Amor in cor eius totam evacuavit pharetram: nec ſic ſatur, præ dilectione, dicens (ut inquit Otho Vænius, *Amor. Emblem.* 77. & 108.

Imago Cupidinis & Anterotis.

Hic ſcopus eſt; cunctas Amor huc verte ſagittas:
Nã patet in vulnus corpus inerme meũ.

Oth. Væn.

Sunt ſpicula Anterotis redamantis, vel Amoris diligentis? Huius, ſed illius; quippequàm huius: ſiquidem quot in Amore tela contulerat dolor; tot ſæva in redamatoris pectore fixit Amor. Favet Ovidius acumini, 2. *Amor.* Eleg. 9. à v. 35.

Ovid.

Huc tamquàm iuſſæ veniunt iam ſpontè ſagittæ.
Hic tibi ſunt vires, hæc tua dextra facit.

Hæc fabula, vel hiſtoria? Hiſtoria ſub ingenioſa metaphora. Conventus malignantium, extruentium ſpecie religionis concilium, in unum convenerunt adverſus Dominum & quem ſperabant uti Redemptorem, Chriſtum. *Quid facimus*: in concilio ſine concilio dicitur: *Expedit quod moriatur.* Eius cum illo cupiebat interficere amorem, ſed eorum vacuum conamen. Interfecit ſanè furor, verùm paſsione & morte refloruit amor.

Ioann. 11. à 47.

Omnia cùm rapiat mors, non extinguit amorem.
Antiquus necdum pectore ceſsit amor.

Sabin. *Epiſt.* 2. v. 47.

Amor. Chriſti non deficit vel in morte

Ut in malignum opus haberent iudicij formulam, firmaverunt ſibi ſermonem nequam, & uti gladium exacuerunt linguam: intenderunt arcum, rem amaram, ut titulo ſacræ legis diſpoſitio ad lubitum, iam non in occultis ſagittarent in cunctis immaculatum. Sagittarunt & multoties & dirè. Ictus patuerunt cruce: vulnera morte: plagis oſtentæ ſagittæ. Cur igitur ſi in filio ſcribuntur vulnera, iuxta crucem eius mater exponitur doloroſa? Diligebat, diligebatur. Redamabat: filius in cruce telis furoris, & amoris deficiebat. Unde cùm in Luna amoris philtro videatur, quicquid ſanguine in ſpeculo à crudelitate ſcribitur; tot ictus, tot vulnera, tot tela ſuſcepit Virginis pectus, quot amore per furorem ſaucius ſuſceperat filius. Hic erat ſagittarum ſcopus, corpus totum patuit in vulnus: ſed oſtenduntur in corpore Lunæ, quæ in fixo clavis amore. Quæ eſt iſta quæ in calvario progreditur quaſi Luna? Maria, ejus mater, gratià & dolore plena: gratià, ex filij amore: dolore, telorum acerbitate: equidem etiam in corpore tot ſagittas ſuſcipiebat, quot Chriſtus filius in cruce pro hominibus tolerabat.

Cur mater doloroſa, ſi in ſi in vulnera?

5 Dicit Virgo mater per os Davidis, crucem acerbam iuxta ſtipitem crucis. *Non eſt ſanitas* (inquit) *in carne mea, quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi.* Maluend. *Plagæ, flagella, ictus ſagittæ impreſſæ ſunt in me.* Genebrard. *Deſcendere feciſti ſuper me*: & Crucius hic metricè:

Pſalm. 37. à 34.

Tuæ ſagittæ viſcera,
Ictu profundo ſauciant.
Relinquit artus ſanitas.
Bellantur oſſa ſpiculis.

Crucius.

Ex ſagittis dolor oritur, verùm modus in dolorem non intelligitur. Quis in vulnus intelliget, *Sagittæ tuæ*, & *Mihi*? Sagittæ ubi hærent, ſanitati carnis nocent: haudquaquàm ubi non ſunt. Si dicit *mihi* ſunt & inſunt propriæ carni. Si *tuæ* ſagittæ inhærent alieno corpori: unde igitur vulnus perpetietur caro, ſi tela in corpore alieno? Quomodò Virginis ſagittæ ſauciabunt corpus; quarum ictus in cruce ferebat filius? Quia filius ferebat, tota moles paſſionis matrem ſauciabat. Ubi dilectio floret, amor confert quicquid recipit: ſuaſque dicit Virgo paſsionis ſagittas, quas filij ſaucio corpore videbat altè ſuffoſſas: quoniam minimè redamationem in patientem dilectum pectus exprimeret, ni quod amore filius tolerabat, toleraret. Dedit amor Anteroti tela, queis eius confecta vulnera: patuitque transfixa Virgo, dum Amor in cruce corpore ſaucio; quippe cuncta quæ ſubibat vulnera in cruce, hærebant in matris pectore. Deſcenderunt è cruce ſpicula ſuper illam; ut filij amantis imitaretur formam: ſuaque dicit, queis amor filium percuſsit; igitur quicquid doloribus ad dolorem videbatur ſcriptum, in Virgine-Matre legebatur impreſſum. *Sagittæ tuæ impreſſæ ſunt in me.* Deſcenderunt è loco, quò fixa crux. *Tuæ*, & *ſuper me*? Utique. Obiecit Luna Matre ſcriptum ſanguine: ſuamque dicit multitudinem telorum, filium dilectum mortem uſque vulnerantium; quoniam ſi flagella, plagas, vulnera perpeſſus in cruce filius, cuncta ſimul & ipſa ſuſtinuit Virginis corpus.

Paſſa in carne, ipſa vulnera filij.

6 Ipſa per eundem filio crucifixo dicit. *Amove à me plagas tuas.* Demonſtrat mater dolorem, atque vulnerum originem: ſed occurrit idem prorsùs argumentum, quod preiactum offerebat teſtimonium. Si plagæ propriæ non ſunt, quorsùm dicit quòd amoveantur à ſe? Si eius, ſanè; unde & quare *plagas tuas*, quaſi alienæ? Sunt in dolorem matris vel filij? Utriuſque. Matris ſunt, cùm filij ſint; quoniam plagæ quæ ex ſagittis in corpore Salvatoris, erant in corpore Virginis. Dicit contextus. *Quoniam tu feciſti, amove à me plagas tuas.* Plagæ iſtæ tanti & ex tanto dolore, licèt in me, non à me. In me plagæ tuæ ſunt. Non fecerunt ſagittæ, quæ in fixæ ſunt mihi, & gravant diro cruciamine. In me, verùm *tu feciſti*: etenim nullum vulnus Virginis haberet corpus, ſi filij corpus nequaquàm haberet vulnus. Eruatur occultum teſtimonij propoſitum, ut magis eluceat origo vulnerum. Virgo toto annisu præ amoris incendio, conabatur pati, & multa pati pro filio & etiam cum filio. Plagas filij ex tota paſsione accepit: quo enim intuitu, ſi ab illa optatæ, amoveri percupit? Sagittæ inimicorum in filio fecerunt plagas: in illa filius tamquàm amoris delicias: cur igitur quæ vulnera filius in blandimen fecit, aboleri mater fagit? *Reſurrectio petitur*: ſubdit Lorinus. Quid filij reſurrectio, ut plagarum in matre ſit remotio? Tota profectò radix in expulſionem doloris. Reſurrectione amotæ plagæ è filij glorioſi corpore: & reſurrectionem filij mater iuxta crucem poſtulat, ut à ſe eius plagas expellat; quia ille fecit ut haberet, dum diriſsimà paſsione tot labores exantlavit: etenim vulnera non haberet Virginis corpus, ni haberet vulnera filius. Removebuntur abſdubiò, dum venerit reſurrectio; haud in paſsione amarà: igitur cùm filij & à filio haberet paſsionis vulnera; minimè erat ſanitas in Virginis carne, quippe in illa inflictæ plagæ, quoniam infixæ totius paſsionis ſagittæ. Dicam ex Claudiano, lib. 3. de *Laudib. Stilic.* v. 52.

Pſalm. 38. 11.

Utrique vulnera ſunt.

Verſ. 10

Virgo vulneratur à filij vulnera.

Lorin.

Non haberet eius corpus, ni haberet filius

O mundi communis amor!

Claud.

Habuit ſuum, filijque ex paſsione dolorem; ut mundus veneraretur etiam Virginem transfixam corredemptricem.

Corredemptrix eluxit.

7 Verùm qua arte in utroque crucis dolor? Fecit amor. Haud ſubſtitit ingenium malis, neque pondus dedecoravit laboris. *Eſt ingenium charitatis*, iuxta Paulum. Non verbis, ſed operibus (iuxta Ovid. *Epiſt.* 19. v. 30.)

2. Cor. 8. 8.

Aſtrinxit nexum ingenioſus amor.

Ovid.

Adinſtar ignis ſine diminutione, hæret in utriuſque pectore. Eſt dolor gladius acutus utràque parte: unuſque idemque in dolorem vulnerum ictus, filij atque matris transfigebat corpus. Gladius multiplicavit vulnera erga matrem, ſed non ſine cauſa; quippe in corpore filij videbat vulnera. Hæc eſt *loquela ænigmatum* amoris, iuxta Prophetam, vehementiorem depromens ex aliena plaga plagam. *Væ ei* (ſubdit) *qui multiplicat non ſua.* En ænigmatum amoris rara loquela, & in amplius cruciamen voci ſuæ præ dolore dantis vocem: igitur mater Virgo iuxta crucem multiplicat quæ non ſua, filij vulnera vehementer perpetiendo tamquàm propria.

Iob, 9. 17.

Habac. 2. 6.

Vis doloris ex plagis multiplicatis

——*Ferit geminato vulnere pectus*
——*Ferrum viſu, dictuque per artem*
Sævitiæ, extendi quantum tormenta iubebant
Creverunt artus.

Sil. Ital. 1. v. 175.

Conſtat modus vulnerum per Simeonem; quo in utroque dilecto non eſt diſcrimen. Reſpiciunt ſe mutuò, ut una ſit in ſingulis operatio ex amoris ingenio.

8 *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*: Virgini Matri præ filij paſsione dixit. Variè ſumitur Tò *Tuam ipſius.* Multoties eiuſmodi geminatio intelligitur

Luc. 2. 35.

Ipſe pro Etiam.

Dddd pro

pro *Etiam*, vel *Simul*, q. d. Simul tuam
animam pertranſibit gladius; de quo egi-
mus fusè, *Tom.*3. *T.*12. *n.* 23. Aliquan-
do pro identitate. Unde Plutarch. in *Tito*
Plutarc *Quintio*, inquit: *Ad ſuam ipſius ſervitu-*
tem perfeciſſe conſtat. Hic pro eodem ef-
fectu in diverſis: ita ut in filij paſsione
gladius ipſius eſſet & matris. Quomodò
Quod fecit in filio gladius, in Virgine fecit vulnus. Matris, ſi ipſius? Nihil veritati opponitur.
Vulneribus filij mater vulnerabatur: dicit-
que *ſuam* & *ipſius* plagam iuſtus ſenex in
cruciamine paſsionis; ob ingenium ſingu-
lare charitatis: etenim ſi in dilecti carne
fecit dira vulnera gladius; in Matris cor-
pore perfecit vulnera vulnus. Aliter & ali-
Oth. ter ſaucium utriuſque corpus.
Væn. d. 76. *Nimium in pœnas facit in vulnere vulnus.*
In vulnera itaque inſtrumentum ſingulare.
Vulnus ex vulnere? Confectum amoris ar-
te. Mirum ſpectaculum, quia verum: quan-
doquidem ſi ex ſagittis formata vulnera
Iob. 16. 14. nati: hæc ſagittæ genitrici. Dicit ex Io-
bo: *Circundedit me lanceis ſuis. Me?*
Quomodò, ſi totus lancearum apparatus
in filium & etiam mortuum? In articulo
Ioann. d. v. 34. tragico coram oculis claruit. *Unus mili-*
tum lancea latus eius aperuit: materque
ſeipſam vallatam lanceis oſtendit, ubi mi-
les filij pectus dirè transfodit; quoniam ſi
à lancea vulnus confectum in Salvatoris
Super pro Ad. pectore, in pectus Viginis inflictum vul-
nus ex vulnere. Non aliam in acerbiorem
pœnam demonſtrat vulneri cauſam. *Con-*
Verſ. 15 *ſcidit me vulnere ſuper vulnus.* Maluend.
A pendente è cruce vulnus in matre. *De irruptione ad alia: de vulnere in aliud.*
Super vulnus inflictum non ſolùm vulnus
additum; ſed & aliter, ne in paſsione vul-
neraretur alteruter; equidem vulnus in
matrè, & vulneribus filij arctè pendentis
in cruce. Vidit orbis (ut Ethnicum retor-
queamus, 4. *Faſtor.* à v. 381.)
Ovid. ——*Solem à Virgine raptum*:
Maximaque in vultu ſigna dolentis erant.

9 Diſpoſuit amor in Virgine, quòd
illi cordi, ut per inuſitatum ex dolore do-
lorem, flagrantis pectoris oſtenderet ſum-
mitaté. Sponſus declinaverat atque tranſ-
ierat. Maria cum alijs iuxta crucem ſtabat
& æſtuabat, atque dolens morienſque in
vita dicebat: *Dilectus meus candidus &*
Cant. 5. 8. *rubicundus. Adiuro vos filiæ Ieruſalem,*
ſi inveneritis dilectum meum; ut nuncie-
tis ei, quia amore langueo. Ambroſ. in
Pſalm. 118. 120. & alij ex Græc. *Vulnera-*
Quæ conversa eſt in amorē *ta charitate ego ſum.* Arabic. *Quia ego*
ſum amor vulneratus. Appoſitè ex amore
filij, erga filium amor dicitur; quia illi
non ſatis, ni tota in totum amorem con-
verteretur. Charitate ex vulnerata, dum
vulneribus expoſita. Illam ſauciavit amor, *Vulnerata charitate.*
ſi filium furor, qui tunc patuit amor vul-
neratus, aperiens etiam ad vulnera pectus:
materque iuxta crucem tantum vulnerata
amore; quoniam vulnus ſic ſtantis, vul-
nerati amoris vulnere. Souſ. in præf. loc.
Iobi floridè ſuccinit:
Ille meam tenuit violento robore preſſam: Mell
Sæpe repercutiens addit nova vulnera Soul.
plagis.
Hoc opus amoris intenſiore flamma pecto-
ris: etenim ſi in ſummum creſcit, in cor-
pus etiam dilecti vulnera trahit.

10 Siccine corruſcavit in Paulo. Ve-
rùm quo ingenio? *Ego* (ait) *ſtigmata Ieſu* Galat. 6.
in corpore meo porto. Græc. *Sigilla ſigna-* 17.
cula. Quænam hæccine? Vulnera Chriſti.
Sint ergo, cæterùm in corpore pauli? Uti-
que. Non ſat in corde? Non ſat. Stigma-
ta in corde non eximij amoris ſunt. Exi- *Cur vulnera Chriſti non in corde, ſed in corpore Pauli?*
mij profectò notæ, modò quæ cordi, im-
primantur in carne: in carneque Paulus
Chriſti vulnerum importat ſigillationem;
ut in dilectum & ſummè amoris tanti de-
monſtret ſublimitatem. Haud cauſa deſide-
retur. Pende tamen. Chriſtus in cruce paſ-
ſus uſque in mortem crudelia: dicunt in
corpore vulnera, quæ amantibus ſint ſti-
gmata & ſignacula. Si imprimuntur in cor-
de compaſsioné notant, quæ vulnera men-
tis. Si impreſſa in carne paſsionem ſignant,
quæ vulnera corporis. Illa fiunt vulnerum
contemplatione: hæc verò vulnerum enti-
tate. Illa erga dilectum crucifixum oſten-
dunt amorem: hæc amoris magnitudinem:
& cùm Paulus ſummum haberet, ex dile-
cto ſtigmata ſibi traxit; quippe conſtabant,
cum portaret in corpore, vulnera tanta ex
vulneribus corporis cruci fixi. Hoc intuitu
Sponſus dilecta dicit: *Pone me ut ſignacu-*
lum ſuper cor tuum: ut ſignaculum ſu- Cant. 8. 6.
per brachium tuum. Si dilectio præſigna-
tur corde; in amoris expreſsionem, ſatis
inſigne. Non ſat. Magnum deſiderat; ubi
etiam imprimi carni Sponſus ſeriò de-
monſtrat.
Brachio & cordi nitidus character:
Intùs & extrà Marian hic.
Verùm quarè? Ut Sponſa per vulnera car-
nis oſtendat amorem cordis. Si tantùm in *Virgo per vulnera carnis oſtendit amorem cordis.*
corde, eſt compati: Si etiam in corpore,
pati. Illa ſanè dilectio, ſed exigua: hæc uti-
què magna; quippe in carnem transfert
vulnera: & cùm pondus grave ex optata
amoris flamma, Sponſus amans ſolicitet
in dilecta, paſsionis ſigillum cordis, eſt
etiam ſigillum brachij; tunc enim in ſum-
mo

mo amore, conſtat Sponſæ vulnus ex vul-
neribus dilecti. Unde Sponſa iam amore
præclara, apud Hermann. Hugon. lib. 2.
Pior. deſider. Vot. 14. decantat.
Herm. Hugon *Tunc iterùm amplexu lignum lachrymabile*
ſtringens;
Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera,
vulnus.

11 Totum theatrum patet Virginis,
iuxta filij crucem conſtanter ſtantis, & cum
ſummitate amoris; equidem paſſa in car-
ne, quicquid filius perferebat in cruce:
ita ut morti multoties vita cederet, niſi
virtus divina patientem (ut dolores vin-
ceret) roboraret. Adi Amadæum, Ho-
Quare pluſquā Martyr fuit? mil. 5. de *Laudib. Virgin.* & Richard. de
S. Laurent. lib. 3. Miraculum fuit non
mori; ait Mater de Agreda, d. Quapro-
pter dum ſubijt, Martyrium morte ſine
morte dirè pertulit. Conſule Suarium in
3. p. *D. Thom.* Tom. 2. diſput. 21. ſect. 4.
Hinc ut vidimus, *num.* 2. pluſquàm Mar-
tyr dicta, eò quòd plus doluit, quia plus
dilexit, quia plus cognovit, & ſuam vi-
vens mortem Redemptoris fecit. Profe-
ctò inſignia, *Tom. ſeq.* tractanda, ne quod
miraculum, Didaſcaliā protracta ſit in fa-
Unde martyrium? ſtidium. Martyris namque habetur iurè
laureola, ſiquis patitur, ſuſpenſa miracu-
lo, naturaliter mortem allatura. Cyprian.
Exhort. ad Martyr. cap. 12. Tertull. *Scor-*
piac. cap. 8. Gregor. Magn. 3. *Dialog.*
cap. 26. & fuse Paulin. *Natali* 1. S. Felic.
à v. 4. ubi:
Paulin. *Vectus in æthereum ſine ſanguine Martyr*
honorem.
Vicit Maria, quod videbatur impoſsibile
vinci: etenim licèt paſsio tota filij corpus
& animum ex cruce premebat; quaſi nihil
Pſ. 17. 5 pateretur, iuxta crucem ſtabat.

Cant. 8. 6. 12 *Circundederunt dolores mortis.*
Quippini, quòd circundederit mors: Quia
victa in tanto conflictu. *Fortis eſt ut mors*
dilectio. Dolores acerbi dolentem, quia
vita nequit tolerare, ducunt in mortem:
& non mors, ſed dolor mortis exponitur,
ubi iuxta crucem Virgo conſtanter pati-
tur; ut conſtet ſingularis fortitudo, vità
Miraculum, tunc nō mori, Virginis conſervata miraculo: etenim mi-
raculum fortitudinis ex amore demonſtra-
tur; quòd cum doloribus mortis afflicta
non moreretur. Si non eſt mors, dolores
mortis non ſunt: doloreſque mortis ſine
morte iuxta crucem præſignavit; quia
conſtans mortem, amoris vulnere vicit.
Fortis eſt ut mors dilectio, cæterùm plus
amoris fortitudo: quandoquidem Virgo-
Mater vicit imminentem mortem, cuius
dolores non potuerunt extinguere chari-
tatem. Omnia vincit mortis furor, ſed vin-
centem vicit amoris ſplendor. Ubi po-
tentis indeclinabilis doloris intruſi vis,
charitas invaluit plus. Pugnavere pares, *Eius amor morte potentior.*
ſed non ſuccubuere pares. Mors invulne-
rabilis decertavit cum vulnerata Virgine;
verùm vulnerata amore. Hæc vicit, mors
ceſsit: etenim ſi ad illam prævaluit non-
numquàm dolor; Virgo-mater iuxta cru-
cem ſtat, & conſtat potentiore potentior.
Omnia vincit amor. O Phœnix Virgo!
O felix (ut ſuccinit Claudian. *Epigram.* 1.
à v. 101.
——*Quo ſolvimur omnes,*
Hoc tibi ſuppeditat vires.

13 Ex huiuſmodi conſtantia elucet Claudiano.
dolorum pœna. Hinc *in pace amaritudo*
amariſsima. Erat pro filio in animæ ama- Iſai. 38. 17.
ritudine: verùm amaritudo amariſsima in
pace: equidem cùm è certamine mortis,
demonſtrare incendium percuperet chari-
tatis (quia charitatis magnitudo, ponere
animam cum dilecto, & pro dilecto) ſen-
tiens conſtantiam de morte eiuſque dolo-
ribus ſingulariter victricem, foventemque
ampliore conflictu pacem; amara valdè
ſentiebat maiorem amaritudinem. *Iunge*
mortem & libera matrem: dicebat quæ fi-
lium occiſum videbat, & innocentem; ut
inquit Auguſtin. de *Sanctis*, ſerm. 8. Ama- Auguſt.
ritudo matris eſt videre filium mori: quid
acerbius eſt adhuc ipſamet amaritudine: *Quid tunc illi amarum & amariſsimū?*
nimirùm, cum ipſo filio innocente mori
velle; quo liberatur ab acerbitate amari-
tudinis; in ipſa maritudine mortis. Virgo
mater iuxta crucem ſtat: figitur & pota-
tur amaritudine cor. Vidit filium innocen-
tem, & in morte: ipſa (heu!) eſt oppreſſa
amaritudine: unde ſic? Erat in pace: ama-
ra ex morte filij dilectiſsimi pœna: verùm
ſic adhuc eius amaritudo amariſsima;
quoniam in amaritudinis vehementiore
acerbitate, plus & plus ad angorem cum
filio non poſſe mori.
Occidere eſt, non poſſe cupientem mori. Senec.
Canit Seneca, in *Thebaid.* v. 100. Poteſtas
moriendi, magnum donum. Filio occiſo,
in Virgine ſanè amarum, & amariſsimum: *Mori, mori velle, & non poſſe.*
igitur cōnſtantiā pectoris, pretioſitate vir-
tutis, ut poſſe ſæpe pro filio mori; in po-
teſtate moriendi erat ſine poteſtate.

14 Vulneribus in mente corde & car-
ne ſtat mater fixa cruci, ſed recluſo ad
queſtùs ore; dumtaxàt loquentibus calidis
ſanguineis lachrymis, præ vehementia
amaritudinis. Haud, ut cogitat Sanazar.
de *Ortu Virgin.* ſuccinens:

Ad mater, iam non mater, ſed flentis & orbæ
Infelix ſimulacrum, ægra, & ſine viribus umbra.

Sanaz.

Apage indignam cogitationem. Vel Ethnicus aptiùs, de *Remed. Amor.* v. 298.

Nec dic quòd dolas, clam tamen uſque dole.

Ibi Virgo, ut conſtas, vultu ſereno, pectore transfixo. Nemo queritur de quo gloriatur: *ſtabatque* doloribus fixa & læta, quippe filij habebat vulnera. Mœrebat, dolebat, ſed *ſtabat.* Quid quod crux? Dolet, verùm ſtat cor. *Stabat.* En Virginis nobile ſerenum pectus: ad motus querimoniæ neque motus. Angor ore tecto pingebatur olim. Adi Chartar. in *Minerv.* imagin. fol. 250. Simul cum illo Patientia. Hæc ſummitas conſtantiæ Virginis, in ordine conformationis & conformitatis: etenim ſingulari cordis patientià, ad tantum angorem etiam ora habebat clauſa. Senec. in *Hercul. OEtæo*, à v. 150.

Ubi ſup

Imago Patientiæ & Angoris.

Quanta conſtãtia Virginis in filij plagis!

Nullis vulneribus pervia membra ſunt.
Ferrum ſentit hebes, lentior eſt chalybs:
In nudo gladius corpore frangitur,
Mortem indomito pectore provocat:
Non illud poterant frangere cuſpides.

Senec.

Hæc enim virgo ſecum habebat; verùm mobilis immota, quaſi in pœnis ad pœnas inſenſibilis ſtabat.

15 Sermo ne implicat? Siquis cogitat, Bonaventuram audiat. *Fuit Virgo impaſsibilis per patientiam*: inquit in *Specul.* cap. 6. Quomodò fiet iſtud? Impaſsibilitas connotat nocivæ paſsionis repulſam: patientia nocuæ impreſsionis inſtantiam. Unde Iobus iurè exclamat: *Quæ eſt enim fortitudo mea, ut ſuſtineam? Aut quis finis meus, ut patientiam habeam? Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, nec caro mea ænea eſt.* Patet & elucet in Virgine patientia & impaſsibilitas, ubi ſtat cordis conſtantia in tot plagas: etenim conſiſtit & validè fixa cruci; quaſi eſſet ſine dolore. Vulnera ſentit, intimè dolet, transfigitur ſtans cor, verum ſtat, & pectoris tranquila ſerenitate; quaſi ſtaret ſine vulnere. Nec os aperuit, quùm dolor pectus circundando concuſſit; igitur pertulit validè fortitudinem dolorum; quaſi in eius carne & corpore eſſet fortitudo lapidum. Objicitur impaſsibilis & ſimul patiens, conſtanſque contra conſtantiam doloris; quæ illam intensè in dolorum expreſsionem movebat, ſed ſtabat: ſiquidem immotus mirificè in corpore motus cordis, quaſi eſſet ad ſenſum, æris conditione, lapis. Viſum in Luna Virgine, amoris arte, quicquid ſcriptum in Sole. Aptetur felicitati, quod accinit Manilius, 5. *Aſtronom.* à v. 596.

Bonav.

Iob. 6. à 11.

Quomodò Virgo impaſsibilis patiens?

O infelix Virgo, quamvis ſub vindice tanto!
Quæ tua nunc fuerat facies? Ut fugit in auras
Spiritus? Ut toto caruerunt ſanguine membra?

Manil.

TAUTOLOGIA NONA.

VENIENTES VENIENT.

Pſalm. 125. verſ. 6.

EXPOSIO LITTERÆ.

1 HUIUS Pleonaſmi interpretatio exegetica poterat excuſari expoſitione facta Tautologiæ, *Euntes ibant*: de qua fusè, *Tom.* 5. *T.* 2. ubi in contraria materia, cuncta ad expoſitiones conſona. Atquia in præſenti ex antilogijs denodandæ plures difficultates, & argumento diverſo ſenſu geminationes affines; abitu in exilium Hebræorum ibi ſuppoſito, delicabimus modò quid actum eſt poſtliminiò. Iſraelitæ nonnumquam pravi propoſiti contentiosè tenaces, durà cervice, gravi corde, & incircuncilis auribus, dum cogebantur in veri Numinis cultus. Vſquequaquè minabantur Prophetæ futura ſtrage, ni relictis ſimulacris ſtuderent pœnitentiæ: igitur propter irreverentiam, tot annis ſine ſuſpenſione ſucceſsivam, Deus illos exoſos habebat & uſque ad nauſeam. Quid illi? *Negaverunt Dominum, & dixerunt: Non eſt ipſe, neque veniet ſuper nos malum. Prophetæ fuerunt in ventum locuti, & reſponſum non fuit in eis.* Haccine futili, nocuà fiducià, denuò corruentes irruebant proiectiſsimè in idola. Irritabant Dominum, ut extemplò procederet in ſupplicium. Nunciabatur à Vatibus concita ira, verùm audaciora corda. *Mali inſaniunt*: ait Homer, 18. *Odyſſ.* v. 409. etenim perfrictà fronte, audacià inſolenti, perciti furore, pervicaciter dicebant: *Ubi eſt verbum Domini? Veniet.* Ibid. 17. 15. Quò non devenit impudentis, impunis flagitioſi pervicacia! *Vox* Veniat, *obſtinati animi eſt, & qui nihil aut credat, aut metuat* (ait hic Sanctius *num.* 43.) *quaſi contra omnia ſatis habeat præſidij.* Quare cùm uti pius, Deus in reſipiſcentiam vellet Iſraëlem adducere, verùm reddi frugi nollet; expertus eſt iudicem, quem procax ſprevit patrem: igitur gloriantes in malefactis, quaſi abeſſet præſens Nemeſis, onuſti manicis atque catenis, ducti ſunt omnes ante faciem tribulantis.

Ierem. 5. à 12.

Iudæorum gravis propenſio in idola.

Homer.

Sanct.

Eorum impudentia.

Non rectè ſuccedunt mala opera:
Aſſequitur tardus celerem.

Homer.

Accinit qui dudùm ibid. 8. v. 339. In illos è cœlo tota procella detonuit, atque tela indignationis in vexamen fulminavit. Deus iudex iuſtus, fortis & patiens, qui non iraſcitur per ſingulos dies: verùm cùm poſt admiſſum ab illegibus crimen, non videret cordium irritantium converſionem; arcum ſuum tetendit, & paravit illum in mortis acerbæ pœnas, dirigens in pervicaces quaſi fulmina indignationis ſagittas. Intonuit de cœlo Dominus, ut plecteretur ſcelus. Aggravata eſt manus: miſit ſagittas ſuas, & diſsipavit eos: fulgura multiplicavit, & conturbavit eos. *Ubi eſt Verbum Domini? Veniat.* Venit. Iugum iniquitatum vigilavit, & Iſraël totus flagrante iniquitate, datus eſt in manû de qua non potuit longo tempore ſurgere: cognitaque tunc uti acerba amaritudo, optata corditùs voluptatum dulcedo. *Harum voces* (inquit Senec. *Epiſt.* 123.) *abducunt à patria, à parentibus, ab amicis, à virtutibus; & in turpem vitam miſeros turpiùs illidunt.* Serò ſapiunt Phryges. *Dij, Deæque, quàm malè eſt extra legem viventibus! Quicquid meruerunt* (ait Ethnicus in *Satyric* pag. 70.) *ſemper expectant.* Siccine voluptates illecebris amaricant: quam ob rem exules *euntes ibant & flebant.*

Amoris gravis ira.

Senec.

Petron.

2 Suppoſito exilio utriuſque regni, Iſrael ſcilicèt & Iuda; de hoc in præſentiarum agitur, haudquaquam de regno Iſraël, diſsipato; & avulſo à terra promiſsionis per Aſſyrios, cuius caput Samaria: quapropter in principio Pſalmi dicitur: *In convertendo Dominus captivitatem Sion.* Hoc eſt, Iuda cum tribu Beniamin, quæ illi adhæſit, ex quo à domo David receſsit Iſraël ſub Roboam. 3. *Reg.* 12. 21. captivitaſque Sion

Ver ſ. 1.